

הוועדה לעניין עובדים זרים

כ"ד חשון תשפ"ה
25 נובמבר 2024

עדכון להחלטה של ועדת המנכ"לים בעניין הבאה פרטית בענף החקלאות

רקע

ביום 15 במאי 2024 התקבלה החלטת ממשלה מספר 1752 העוסקת בייעול ושיפור הפיקוח והאכיפה על העסקה של עובדים זרים ותיקון החלטות ממשלה (להלן – **החלטה 1752**), במסגרתה הוחלט בין היתר על הקמת ועדת מנכ"לים בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה (להלן – **הוועדה או ועדת המנכ"לים**). לוועדה הוענקה הסמכות לקבוע את ההקצאה הכוללת בפועל מתוך המכסה הכוללת, בשים לב לשיעור העובדים הזרים מסך העובדים במשק, במידת החיוניות של הענף למשק ובשים לב לתרומתם הפוטנציאלית של העובדים הזרים לענפי המשק ולצמיחתו. כמו כן, לוועדה הוקנתה סמכות לקבוע ולשנות, להוסיף ולהפחית, מעת לעת, את הקצאת המכסה הכוללת בין ענפי המשק, בהתאם למתודולוגיה שתקבע. בנוסף, לוועדה סמכות לאשר הבאת עובדים זרים שלא במסגרת הסכמים בילטרליים (להלן – **הבאה פרטית**), לרבות קביעת תנאים להבאת עובדים כאמור ככל שיידרש ומבלי לגרוע מסמכויות הנתונות לשר הפנים או למנהל רשות האוכלוסין וההגירה על פי דין, זאת לאחר שהוועדה בחנה והשתכנעה כי אין אפשרות להבאת העובדים בנסיבות העניין במסגרת של הסכם בילטרלי או שאין היתכנות לחתימה על הסכם רלוונטי כאמור בתוך פרק זמן סביר באותן הנסיבות, ובהתאם לקריטריונים שנקבעו על ידי הוועדה בהחלטתה מיום 5 ביוני 2024 שעניינה "סדרי עבודה, קביעת ההקצאה הכוללת בפועל מתוך המכסה הכוללת, מתודולוגיה להקצאה בין ענפי המשק וקריטריונים להבאה פרטית".

ביום 17 ביוני 2024 אישרה ועדת המנכ"לים מכסה של עד 65,000 עובדים זרים לענף החקלאות, וכן אישרה כי ככל שבתוך שישה חודשים ממועד פרסום ההחלטה, קרי עד ליום 20 בדצמבר 2024, המימוש של המכסה יעמוד על 85% ומעלה, שמהווים 55,250 עובדים זרים, המכסה לענף החקלאות תגדל ב-5,000 עובדים זרים ותעמוד על עד 70,000 עובדים זרים בסך הכול, וזאת ללא צורך באישור נוסף של הוועדה.

ביום 11 בספטמבר 2024 אישרה ועדת המנכ"לים מכסה להבאה פרטית של עד 2,500 עובדים זרים לענף החקלאות, מתוך המכסה שאושרה לענף, אשר מימושה יתאפשר עד ליום 31 בדצמבר 2024. ההבאה הפרטית תתאפשר רק ממדינות שאין מולן הסכם בילטרלי בענף החקלאות, ואשר אושרו על ידי רשות האוכלוסין וההגירה ולאחר התייעצות עם משרד החוץ במקרים שעולה צורך בכך, והכל כמפורט בהחלטת הוועדה.

המלצת הצוות המכין

ביום 4 בנובמבר 2024 התכנס הצוות המכין לדיון בנושא. נציג משרד החקלאות וביטחון המזון (להלן – **משרד החקלאות**) הסביר כי כיום יש בארץ כ-40,000 עובדים זרים בענף החקלאות, וכי מספר גורמים מקשים על מימוש המכסה שאושרה לענף, לרבות המכסה להבאה פרטית. ראשית, תשלום אגרות הבקשה נעשה עבור שנה קלנדרית מלאה, לכן חקלאים רבים מחליטים שלא לשלם את אגרת הבקשה בסוף שנת 2024 ומעדיפים לחכות לתחילת שנת 2025. שנית, יש מחסור בטיסות ישירות ממדינות המוצא שמהן ניתן להביא עובדים לענף החקלאות, לנוכח החשש

הוועדה לעניין עובדים זרים

הביטחוני של אותן המדינות שהתחזק לאחרונה עקב מותם של ארבעה עובדים זרים בענף החקלאות. שלישית, בשונה מהבאה בילטרלית, בהבאה פרטית לא ניתן לגבות תשלומים ממבקש עבודה בקשר לתיווך עבודה. כיום, לשכה פרטית המטפלת בעניינו של עובד זר בענף החקלאות שמגיע באמצעות הסכמים בילטרליים, רשאית על פי התקנות לגבות תשלומים ממבקש עבודה בקשר לתיווך עבודה בסך של עד 3,062.09 ש"ח¹ שנוסף עליהם מע"מ (שהם כיום 3,582.65 ש"ח כולל מע"מ).

נציג רשות האוכלוסין וההגירה ציין כי בעבר הותקנו כהוראת שעה תקנות שאפשרו לגבות תשלומים ממבקש עבודה בענף החקלאות בקשר לתיווך עבודה גם בהבאה פרטית, בדומה למצב בהבאה בילטרלית, אך תוקפן של תקנות אלו פג ביום 4 בפברואר 2024. להערכת רשות האוכלוסין וההגירה ומשרד החקלאות, כל עוד לא יהיו תקנות תקפות בדומה לתקנות אלו, החקלאים והלשכות הפרטיות יימנעו מלממש את מרבית המכסה להבאה פרטית.

נציג משרד העבודה ציין כי בפעם הקודמת שהותקנו תקנות דומות לענף החקלאות, לא נשלחו עובדים תאילנדים לישראל ולא היו הסכמים מול מדינות נוספות. כיום, כאשר יש הסכמים ומזכרי הבנות מול ארבע מדינות, יש לקחת בחשבון כי מתן אפשרות לגבות תשלומים ממבקש עבודה בקשר לתיווך עבודה בהבאה פרטית, עשוי לתת עדיפות לא רצויה של מעסיקים להבאה פרטית על חשבון הבאה בילטרלית. כמו כן, בהחלטת ועדת המנכ"לים מיום 11 בספטמבר 2024 נקבע כי על המעסיק לאשר בכתב כי "המעסיק נשא בכל עלויות הבאת העובד הזר וכי על פי הידוע לו לא נגבו דמי תיווך בלתי חוקיים מהעובד הזר בין אם בחו"ל ובין אם בישראל", כך שעל מנת שמשרד העבודה יוכל לקדם תיקון לתקנות כמפורט לעיל יש צורך בתיקון החלטת ועדת המנכ"לים על מנת שקידום תיקון כאמור לא יסתור את החלטת ועדת המנכ"לים. בנוסף, צוין שהליך התקנת תקנות אלו צפוי לקחת זמן, ואף עלול להימשך מעבר לתוקפה של המכסה להבאה פרטית שאושרה על ידי ועדת המנכ"לים (31 בדצמבר 2024).

לאור האמור לעיל, ומתוך רצון להקל על המצוקה בענף החקלאות ולהביא למימוש החלטת ועדת המנכ"לים, ממליץ הצוות המכין לוועדת המנכ"לים להמליץ לשר העבודה להתקין בהקדם האפשרי את התיקון הנדרש לתקנות שירות התעסוקה (תשלומים ממבקש עבודה בקשר לתיווך עבודה), תשס"ו-2006 (להלן – **התקנות**) כך שגובה התשלומים ממבקש עבודה בהקשר לתיווך עבודה שניתן יהיה לגבות מעובד זר בהבאה פרטית יהיה זהה לגובה התשלומים מעובד זר בהבאה בילטרלית, כמפורט בתקנות, וכן מומלץ לוועדה לעדכן את החלטתה מיום 11 בספטמבר 2024, בדבר תוקף המכסה להבאה פרטית בענף החקלאות כך שמימוש המכסה להבאה פרטית של עד 2,500 עובדים זרים בענף החקלאות יתאפשר עד ליום 31 במרץ 2025 או שלושה חודשים לאחר כניסת התקנות לתוקף, לפי המאוחר מביניהם, וזאת על מנת לאפשר למעסיקים בענף החקלאות לממש מכסה זו.

יצוין כי ככל שהעובד יידרש לשלם תשלומים ללשכה במסגרת הבאה פרטית, יהא עליו לקבל בתמורה מסמך המפרט את כלל השירותים שניתנים לעובד ע"י הלשכה (Letter of Commitment) כפי שנעשה בהסכם הבילטרלי.

¹ תקנות שירות התעסוקה (תשלומים ממבקש עבודה בקשר לתיווך עבודה), תשס"ו-2006

הוועדה לעניין עובדים זרים

דיון והחלטה

ביום 11 בנובמבר 2024 התכנסה הוועדה לדיון בנושא. מנכ"ל משרד החקלאות וצוותו ציינו כי על אף שחלפו חודשיים מיום אישור המכסה להבאה פרטית, טרם הגיעו לארץ עובדים זרים במסלול זה מכיוון שלא אושרו תקנות שיאפשרו לגבות תשלומים ממבקש עבודה בענף החקלאות בקשר לתיווך עבודה במסלול של הבאה פרטית, כפי שנעשה בעבר. כל עוד לא יהיו תקנות תקפות בדומה לתקנות שהיו בעבר, החקלאים והלשכות הפרטיות יימנעו מלממש את מרבית המכסה להבאה פרטית. לצורך כך יש לתקן את החלטת ועדת המנכ"לים ולקדם את התקנת התקנות. בנוסף, לאור הערכת משרד העבודה כי הליך אישור התקנות עלול להימשך זמן והחשש מהמשך פגיעה בענף החקלאות, מנכ"ל משרד החקלאות ביקש לבחון את האפשרות להתחיל לגייס את העובדים בהבאה פרטית ולבצע גבייה בדיעבד ברגע שהתקנות יאושרו.

נציגות משרד המשפטים הדגישו כי לעמדתן נכון שהתקנות יותקנו כהוראת שעה וכי יש להסיר מהחלטת הוועדה את התנאי הקובע כי המעסיק נשא בכל עלויות הבאת העובד הזר. בהתייחס לבקשתו של מנכ"ל משרד החקלאות, ציינו נציגות משרד המשפטים כי יש לבחון משפטית אם ניתן לבצע גבייה בדיעבד של תשלומים ממבקש עבודה, והובהר שבחינה משפטית מסוג זה עשויה לארוך זמן ולכן נראה שמוטב להתקדם עם התקנות בלוחות זמנים מהירים.

נציגי רשות האוכלוסין ציינו כי הנוהל להבאה פרטית של עובדים זרים בענף החקלאות מוכן ולכן ככל שיהיה ניתן מבחינה משפטית לגבות מהעובדים הזרים תשלומים ממבקש עבודה בהקשר לתיווך עבודה בדיעבד, רשות האוכלוסין וההגירה תפיץ את הנוהל מבלי להמתין לאישור התקנות.

לאחר דיון שקיימה הוועדה שבו הוצג הנושא על-ידי מנכ"ל משרד החקלאות והוצגה המלצת הצוות המכין, הוועדה מאמצת את המלצת הצוות המכין ומחליטה, פה אחד, לעדכן את החלטתה מיום 11 בספטמבר 2024, כך שבמקומה תבוא ההחלטה כמפורט להלן:

הוועדה ממליצה לשר העבודה להתקין, בהקדם האפשרי, את התיקון הנדרש לתקנות שירות התעסוקה (תשלומים ממבקש עבודה בקשר לתיווך עבודה), תשס"ו-2006 כהוראת שעה, כך שגובה התשלומים ממבקש עבודה בהקשר לתיווך עבודה שניתן יהיה לגבות מעובד זר בהבאה פרטית יהיה זהה לגובה התשלומים מעובד זר בהבאה בילטרלית.

הוועדה מאשרת מכסה להבאה פרטית של עד 2,500 עובדים זרים לענף החקלאות, מתוך המכסה שאושרה לענף, אשר מימושה יתאפשר עד ליום 31 במרץ 2025 או שלושה חודשים מיום הכניסה לתוקף של התקנות כאמור לעיל, לפי המאוחר מביניהם, וזאת על מנת לאפשר למעסיקים בענף החקלאות לממש מכסה זו.

ההבאה הפרטית תתאפשר רק ממדינות שאין מולן הסכם בילטרלי בענף החקלאות, שאושרו על ידי רשות האוכלוסין וההגירה ולאחר התייעצות עם משרד החוץ במקרים שעולה צורך בכך, אשר מדורגות בדירוג Tier 1 ו-Tier 2 בדו"ח מחלקת המדינה האמריקאית המתפרסם מידי שנה בנוגע לסחר בבני אדם, ובתנאים הבאים:

1. צירוף תצהיר המעסיק או הלשכה הפרטית כי העובד הזר קיבל פרטים מלאים בשפתו על אודות מרכז הפניות לעובדים זרים של רשות האוכלוסין וההגירה ושל הממונה על זכויות עובדים זרים, שניתן לפנות אליהם בכל

הוועדה לעניין עובדים זרים

- עניין בדבר זכויותיו בישראל, וכן כי העובד הובא בהתאם לדין החל בישראל לרבות תנאי ההיתר שניתן לו וכי על פי הידוע לו לא נגבו דמי תיווך בלתי חוקיים מהעובד הזר בין אם בחו"ל ובין אם בישראל.
2. מנהל רשות האוכלוסין וההגירה יהא רשאי לקבוע חובת הפקדת ערבות בנקאית כתנאי למימוש ההיתרים לצורך הבטחת זכויות העובדים הזרים.
3. ככל שעובד זר יידרש לשלם תשלומים ללשכה פרטית במסגרת הבאה פרטית, הלשכה הפרטית תספק לו מסמך המפרט את כלל השירותים שניתנים לעובד על ידי הלשכה (Letter of Commitment) כפי שנעשה בהבאה בילטרלית.
4. ככל שרשות האוכלוסין וההגירה תגלה תופעה שיטתית וחמורה של גביית דמי תיווך אסורים או עבירות דומות ביחס לענף החקלאות, יובא הנושא לאתגר לדיון בוועדת המנכ"לים. יובהר כי תנאי זה אינו גורע מהאחריות המוטלת על גורמי האכיפה על פי כל דין.
- בהמשך לאפשרות שעלתה בעניין החלה רטרואקטיבית של התקנות על ידי מנכ"ל משרד החקלאות, הוועדה רושמת בפניה את הודעת משרד המשפטים ומשרד העבודה כי בכוונתם לבצע בחינה משפטית בדבר האפשרות לבצע גבייה למפרע של תשלומים ממבקש עבודה בהקשר לתיווך עבודה אשר הגיע לעבוד בענף החקלאות במסלול של הבאה פרטית וזאת לאחר שתוגש בקשה של משרד החקלאות, ולעדכן בדבר את תוצאות הבחינה המשפטית את משרד החקלאות ואת רשות האוכלוסין וההגירה.
- הוועדה קובעת כי בעוד כחודש יתקיים דיון נוסף בוועדה לטובת בחינת מימוש המכסה להבאה פרטית בענף החקלאות שאושרה כאמור לעיל, בהשתתפות משרד החקלאות.
- למען הסר ספק, החלטה זו מחליפה את ההחלטה של ועדת המנכ"לים לעניין עובדים זרים בעניין הבאה פרטית בענף החקלאות מיום 11 בספטמבר 2024.
- החלטה זו תיכנס לתוקף ביום 24 בנובמבר 2024.

הוועדה לעניין עובדים זרים

משתתפי הדיון

- מר יוסי שלי, המנהל הכללי, משרד ראש הממשלה – יו"ר הוועדה
- מר אייל סיסו, המנהל הכללי, רשות ההגירה והאוכלוסין – חבר הוועדה
- מר ישראל אוזן, המנהל הכללי, משרד העבודה – חבר הוועדה
- עו"ד לירון בנית, ראש אשכול (תעסוקה והשכלה), ייעוץ וחקיקה, משרד המשפטים – מ"מ חברת הוועדה
- עו"ד מורן שניידר (רוזנבלום), ראש החטיבה החברתית, משרד המשפטים – מ"מ חבר הוועדה
- מר רוס בר-אב, פרנט תעסוקה, אגף התקציבים, משרד האוצר – מ"מ חבר הוועדה
- עו"ד רחל אוברמן, מחלקת אמנות בינלאומיות, משרד החוץ – מ"מ חבר הוועדה
- מר אורן לביא, המנהל הכללי, משרד החקלאות וביטחון המזון – חבר הוועדה לעניין ענף החקלאות
- מר אמיר ברקן, סמנכ"ל כלכלה ותשתיות, משרד ראש הממשלה
- עו"ד ליטל דוד, ראש צוות (יעוץ, רכש ותמיכות), לשכה משפטית, משרד ראש הממשלה
- מר דניאל איטח, מנהל תחום בכיר כלכלה ותשתיות, משרד ראש הממשלה
- מר יונתן הויברגר, יועץ מנכ"ל, משרד ראש הממשלה
- מר אורי יצחקי, מרכז בכיר כלכלה ותשתיות, משרד ראש הממשלה
- מר משה נקש, ראש מינהל עובדים זרים, רשות האוכלוסין וההגירה
- מר איציק עמרני, ראש מינהל אכיפה וזרים, רשות האוכלוסין וההגירה
- שמעון זיגזג, מנהל אגף חקירות מעסיקים, מינהל אכיפה וזרים, רשות האוכלוסין וההגירה
- גבי דנית אדוה מיכאלי, מנהלת תחום מעקב ובקרה, מינהל אכיפה וזרים, רשות האוכלוסין וההגירה
- עו"ד ציון ליפשיץ פלוס, יועצת מנכ"ל, משרד המשפטים
- עו"ד דנה רוטשילד, יחידת התיאום למאבק בסחר בבני אדם, החטיבה החברתית, משרד המשפטים
- מר זיו בילאוס, מנהל מחלקת קשרי חוץ וזרים, משרד החוץ
- עו"ד נטע אשל כץ, מחלקת אמנות בינלאומיות, משרד החוץ
- גבי נטע בר-זיו, רכזת תעסוקה, אגף התקציבים, משרד האוצר
- מר מאיר דוד, מנהל מינהל הסדרה ואכיפה, משרד העבודה
- עו"ד גאולה צמח, לשכה משפטית, משרד העבודה
- מר חיים אמיתי, יועץ מנכ"ל, משרד העבודה
- גבי נטלי מור, ראש מטה מנכ"ל, משרד החקלאות וביטחון המזון